

4. Uddannelse og forskning	28.472	88.144	15.597	132.213
Heraf: uddannelse	21.771	88.144	15.597	125.512
5. Trafik og kommunikation	55.707	25.957	–	81.664
Heraf: statsvirksomheder	53.644	–	–	53.644
6. Byudvikling, bolig- og miljøforanstaltninger	1.167	9.253	–	10.420
7. Forsyning	180	6.346	14.251	20.777
8. Forsvar	31.732	–	–	31.732
9. Politi- og retsvæsen	17.883	–	–	17.883
10. Øvrige formål	19.768	11.838	16.287	47.893
Heraf: erhvervsformål	7.830	–	1.830	9.660
Grønland	10.078	–	–	10.078
kulturelle formål	1.717	6.774	4.281	12.772
kirkelige formål	–	–	5.189	5.189
1–10. I alt januar 1979	189.400	351.427	80.732	621.559

134.026 af det samlede tal på 621.559 er deltidsbeskæftigede.

2.2. Retsstillingen

Det retsgrundlag, som ansættelse i den offentlige forvaltning er baseret på, varierer betragteligt, og som følge heraf har ikke alle offentligt ansatte den samme retsstilling. De falder groft taget i tre grupper, hvoraf de to vigtigste – tjenestemænd og ansatte i henhold til kollektive overenskomster – hver især har en rimelig klar og ensartet retsstilling.

2.2.1. Tjenestemænd

Tjenestemænd er enten statstjenestemænd eller kommunale tjenestemænd.

Statstjenestemænds retsstilling er fastlagt i lov nr. 291 af 18. juni 1969 om tjenestemænd i staten, folkeskolen og folkekirken. Kommunale tjenestemænds retsstilling er fastlagt i tjenestemandsvedtægter, som er vedtaget af de enkelte kommunalbestyrelser og godkendt af en central myndighed.

Hovedbestemmelserne i tjenestemandsløven og i de kommunale tjenestemandsvedtægter er imidlertid identiske.

Tjenestemænds retsstilling er i det væsentlige kendetegnet ved disse fire karakteristika: 1) Tjenestemanden har ret til pension fra staten eller kommunen, når han fratræder på grund af sygdom eller alder, eller hvis han bliver afskediget af andre grunde, der ikke kan tilregnes ham. 2) Hvis han forflyttes til en anden stilling, eller hvis hans arbejdsopgaver ændres i et sådant omfang, at ændringerne kan siges at svare til en forflyttelse, har han ret til at kræve sig afskediget med pension i stedet for at acceptere

forflyttelsen eller ændringen. 3) Hvis den stilling, som han er udnævnt i, nedlægges, og der ikke tilbydes ham en anden stilling, som i overensstemmelse med de detaljerede regler i tjenestemandsløvens §§ 12–13 må anses for passende for ham, har han krav på en særlig gunstig midlertidig kompensation (rådgigheds løn). 4) Tjenestemanden har ikke ret til at strejke og kan ikendes disciplinær straf.

På et for denne redegørelse afgørende punkt er der en forskel mellem statstjenestemænd og kommunale tjenestemænd. Grundlovens § 27 bestemmer: »Ingen kan ansættes som tjenestemand uden at have indfødsret.« Denne sætning fortolkes således, at kun statstjenestemænd, ikke kommunale tjenestemænd, skal være danske statsborgere. De kommunale tjenestemandsvedtægter kan selvfølgelig indeholde bestemmelser, som kræver dansk statsborgerskab. Men faktisk er der kun få, der gør det.

2.2.2. Ansættelse i henhold til kollektiv overenskomst

Retsstillingen for offentligt ansatte, som er ansat i henhold til kollektiv overenskomst, reguleres af den almindelige arbejdsret, dvs. retsregler, som finder anvendelse på det private arbejdsmarked. Løn og ansættelsesvilkår bliver som på det private arbejdsmarked aftalt hvert andet år. Hvis der ikke kan indgås overenskomst – og hvis Folketinget ikke griber ind og løser konflikten – er resultatet strejke og/eller lockout. Kollektive overenskomster kan selvfølgelig indeholde bestemmelser, som diskri-